

ZBIRNI OPIS SITNOG TISKA

COLLECTION-LEVEL CATALOGUING OF PRINTED EPHEMERA

Tanja Buzina

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

tbuzina@nsk.hr

UDK / UDC 025.3

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 4. 9. 2013.

Sažetak

Opis građe koju svrstavamo u sitni tisak nije uključen u postojeće norme za opis knjižnične građe. Budući da je riječ o građi koja je po svojoj namjeni, načinu proizvodnje i raspačavanja, formatu, opsegu, grafičkom oblikovanju i oblikovanju podataka različita od uobičajene knjižnične građe koja je proizvod profesionalne nakladničke djelatnosti, s njom se postupa na specifičan način. Združivanjem više fizički i nakladnički nepovezanih jedinica građe, prema nekom zajedničkom elementu (tema, porijeklo), u jedan bibliografski zapis, građu kojoj nedostaju bibliografski podaci za pojedinačan opis moguće je opisati jednim zbirnim opisom koji objedinjuje sve jedinice unutar jedne takve umjetno stvorene zbirke. Katalogizacija na razini zbirnog opisa razlikuje se od knjižnice do knjižnice – u ovom je radu detaljno prikazana praksa katalogizacije u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Ključne riječi: sitni tisak, katalogizacija, zbirni opis

Summary

Cataloguing and describing of ephemera is not included in the present standards and rules of bibliographic description. The term refers to the material which, by its purpose, manner of production and distribution, format, size, graphic design and presentation of data, differs from typical library items which are the products of the

professional publishing industry, and it needs to be treated in a specific way. Even the publishing process is not the same for the items of printed ephemera as for printed monographs. Since ephemera are too numerous to describe individually, collection bibliographic records are created for a group of items which share unifying aspects such as subject or issuing body. The propositions for collection-level description of printed ephemera vary from library to library.

The paper describes in detail the practice and rules for the collection-level bibliographic record description of printed ephemera in the National and University Library in Zagreb.

Keywords: printed ephemera, cataloguing, collection-level description

Uvod

Mjerila prema kojima se određeni dio knjižnične građe identificira kao “sitni tisak” određena su vrstom knjižnice koja takvu građu nabavlja i čuva, (ne)postojanjem zbirke građe posebne vrste i obilježjima same građe. Nacionalne knjižnice sitni tisak primaju kao dio obveznog primjerka, narodnim je knjižnicama to važan dio zavičajne zbirke, u knjižnicama specijalnoga tipa sitni tisak bit će dio neke posebne tematske zbirke. Sitni tisak predmet je čuvanja i u drugim ustanovama kao što su muzeji, arhivi, udruge, javne i državne ustanove.

Definicija sitnoga tiska koja se najčešće citira je “dokumenti privremenog karaktera i manje važnosti koji se odnose na svakodnevni život”.¹

U knjizi “Ephemera” Chris E. Makepeace² glavnim obilježjima građe koja se svrstava u sitni tisak smatra specifičnost proizvodnje i raspačavanja – proizvođačima nakladništvo nije primarna djelatnost pa građa prije objavljivanja ne prolazi uobičajeni nakladnički postupak. Raspačava se uglavnom besplatno, izvan uobičajene knjižarske mreže. Naklada je znatno veća nego kod profesionalnih nakladnika gdje se vodi računa o komercijalnoj strani broja primjeraka. Poruka koja se prenosi nastala je u svrhu privremene uporabljivosti i aktualnosti. Građa izlazi u različitim formatima, uvezima i oblicima (jedan list, presavitak, kutija) i najčešće nema bibliografskih podataka potrebnih za opis.

---

¹ Rickards, Maurice. The encyclopedia of ephemera : a guide to the fragmentary documents of everyday life for the collector, curator, and historian. London : The British Library, 2000.

² Makepeace, Chris E. Ephemera : a book on its collection, conservation and use. Aldershot ; Brookfield : Gower, 1985.

S problemom obrade (katalogizacije) sitnoga tiska susreću se sve vrste knjižnica budući da sitni tisak nije uključen u postojeće norme za opis građe.

Cilj je ovoga rada prikazati način katalogizacije sitnog tiska u nekoliko nacionalnih knjižnica i opisati praksu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici s namjerom da se popuni praznina koju ostavljaju norme za katalogizaciju koje sitni tisak spominju samo sporadično.

Zašto zbirni opis

Tema sitnoga tiska u stručnoj se literaturi pojavljuje još od 19. stoljeća.³ U hrvatskoj se knjižničarskoj zajednici o sitnom tisku nije mnogo pisalo. Značajniji radovi iz tog područja su članak Matka Rojnića “O knjigama i drugoj tiskanoj građi u nacionalnim bibliotekama”,⁴ knjiga Katica Tadić “Rad u knjižnici”⁵ i tekst A. Lešković i D. Živković “Efemerna građa i sitni tisak : opseg pojmova u Hrvatskoj i svijetu” objavljen u Vjesniku bibliotekara Hrvatske 54,1/2 (2011).

Katica Tadić u poglavlju *Izgradnja knjižničnoga fonda* navodi: “Sitan tisak u mnogim se knjižnicama označuje kao građa manje ili prolazne (efemerne) vrijednosti. No u knjižnicama koje čuvaju nacionalnu tiskarsku proizvodnju, ili u knjižnicama koje stvaraju i čuvaju zavičajne zbirke, takva građa ima nesumnjivu kulturološku vrijednost, pa joj se posvećuje i posebna pažnja. Općenito uzevši, u svjetskoj se knjižničnoj praksi različito pristupa odabiru, obradbi i načinima pohrane sitnoga tiska. Neke knjižnice samo popisuju takvu građu, neke je obrađuju skupno, a neke pojedinačno, jednako kao i svaku drugu građu. Bez obzira na to kako postupaju pojedine knjižnice, važno je istaknuti da je u poslovanju sa sitnim tiskom potrebno obaviti odabir, obradbu i pohranu te omogućiti dostupnost te vrste građe”.⁶

Prema K. Tadić, “U sitan tisak spadaju: izvještaji škola i fakulteta, programi tih škola i fakulteta, građa manjih ustanova i poduzeća (ili manje vrijedna građa tih ustanova i poduzeća), te građa koja nema trajniju vrijednost

³ Ephemera : the stuff of the history : report of the working party on ephemera set up by CILIP (the Chartered Institute of Library and Information Professionals). London : CILIP, 2003. Str. 8 [citirano: 2012-07-13]. Dostupno na: <http://www.cilip.org.uk/filedownloadslibrary/policy%20and%20advocacy/ephemera.pdf>

⁴ Rojnić, Matko. O knjigama i drugoj tiskanoj građi u nacionalnim bibliotekama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 19, 1/4(1973).

⁵ Tadić, Katica. Rad u knjižnici : priručnik za knjižničare. Opatija : Naklada Benja, 1994.

⁶ Isto. Str. 20.

– telefonski imenici, vozni redovi, izvještaji, proračuni, katalozi (prodajni), katalozi izložaba (ako nisu umjetnički), programi za kazališne i druge priredbe, neumjetnički plakati, kalendari bez teksta, recepti, obrasci, stripovi i slično, zapravo sve ono što bi se sa stajališta određene knjižnice moglo nazvati priručnom, instrucijskom, propagandnom građom. Ta je građa zastupljena velikom količinom publikacija iste vrste, zanimljiva je jedino uskom krugu korisnika, a oblikom je često brošura ili tek jedan list”.⁷

U istoj knjizi K. Tadić spominje *skupnu obradbu knjižnične građe*: “U knjižnicama se najčešće skupno obrađuje uglavnom sitan tisak” ... na način: “Osim pojedinačno, kao i sve druge vrste publikacija, ta se građa u kompletna može obrađivati i zajedno – skupno”.⁸

M. Rojnić o sitnom tisku kao o građi “manje ili prolazne vrijednosti” piše: “Snalazjenje u građi manje vrijednosti moguće je ako je ona raspoređena u skupine prema stanovitim mjerilima”.⁹ Navodi da Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu takvu građu ne popisuje u kataloge, ali se tiskopisi manje ili prolazne vrijednosti stavljaju u mape ili kutije i smještaju na spremištu odvojeno od knjiga. U istom radu zaključuje: “Osim toga sitni tiskopisi sami za sebe malo znače; sastavljeni u skupine dobivaju na važnosti”.¹⁰

Navedeni autori pišu o “skupnoj obradi”, a u našoj se praksi spominje i izraz “opis na razini zbirke”. Međutim, budući da je riječ o načinu katalogizacije umjetnim združivanjem više fizički i nakladnički nepovezanih jedinica građe u jednu cjelinu (zbirku), izraz “zbirni opis” primjereniji je od izraza “skupna obrada” jer jasnije upućuje da je riječ o opisu zbirke i uvodi razlikovnost prema opisu pravih nakladničkih cjelina.

Zbirni je način opisa građe u knjižnicama preuzet iz arhivske zajednice čije se norme temelje na načelu od općeg ka posebnom.¹¹ To je novina za knjižničare navikle na opis pojedinačnih jedinica građe. Zbirni opis ne isključuje mogućnost da se pojedinačne jedinice građe obuhvaćene zbirnim opisom katalogiziraju i samostalno kada se to smatra potrebnim.¹²

⁷ Isto. Str. 91.

⁸ Isto. Str. 91.

⁹ Rojnić, Matko. O knjigama i drugoj tiskanoj građi u nacionalnim bibliotekama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 19, 1/4(1973), 62.

¹⁰ Isto., 65.

¹¹ ISAD(G) : opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2001. Str. 11.

¹² Vidjeti poglavlje Opis podjedinice unutar zbirke.

Modeli zbirnog opisa

Opis i postupanje sa sitnim tiskom ovisi o vrsti knjižnice, ukupnoj količini građe, načinu nabave građe (kupnja, obvezni primjerak) i mjerilima za izgradnju zbirke(i). U nacionalnim knjižnicama zbirka sitnog tiska nastaje uglavnom iz obveznog primjerka dok se u drugim tipovima knjižnica građa ciljano skuplja zbog stvaranja zavičajne zbirke (narodne knjižnice) ili neke posebne tematske zbirke (specijalne knjižnice).

U nastavku teksta prikazana je praksa nekoliko nacionalnih knjižnica koja je poslužila kao uzor za zbirni opis sitnog tiska u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Bibliothèque nationale de France

Zbirka sitnog tiska formira se iz obveznog primjerka i u manjoj mjeri iz donacija, zamjenom ili kupnjom.¹³ Prve su zbirke nastale u vezi s političkim temama kao što su izbori, pravo glasa žena, sindikati. S povećanjem broja građe otvaraju se i zbirke o drugim temama: manjine, dobrotvorna društva, religijske teme. Naslov u uglatoj zagradi daje katalogizator. Navode dva naslova; prvi je uvijek Zbirka,¹⁴ a drugi je naslov oblikovan tako da opisuje sadržaj zbirke, npr.: [Racueil. Documents divers sur le droit de vote des femmes.]

Zbirka se u *oznaci zapisa*¹⁵ na mjestu podataka o vrsti zapisa kodira prema vrsti građe koju sadrži, npr., kao dvodimenzionalna grafika (slike, fotografije) ili tekstualna građa, a za bibliografsku razinu unosi se kôd "c" (zbirka).¹⁶

Naslov i opća oznaka građe jedini su obvezni podaci. Ostali se podaci unose ako su poznati: mjesto izdavanja, izdavač i godina, materijalni opis koji se odnosi na cijelu zbirku, napomena o sadržaju, predmetne odrednice, pristupnica za naziv korporativnog tijela.

¹³ Paillard, Irène; Valdo Bouyard; Christine Delacroix. Collecte et traitement de la littérature grise à la Bibliothèque national, France. // International Cataloguing and bibliographic control 18, 3(1989), 35-38. ISSN 1011-8829.

¹⁴ Franc. "Recueil".

¹⁵ U formatu UNIMARC engl. *record label*.

¹⁶ Za bibliografsku razinu "zbirka" u formatima UNIMARC i MARC21 isti je kôd - "c".

Primjer 1.

ISBD prikaz

[Recueil. Recueil Télécommunications	Postes, Télégraphe, Téléphone]	[Image factice. fixe].
--	--------------------------------------	------------------------------

OPAC prikaz

Type	: image	fixe,	recueil	de	pièces
Titre(s)	: [Recueil.	Postes,	Télégraphe,	Téléphone]	[Image fixe]
Note(s)	: Recueil				factice
Sujet(s) : Télécommunications					

UNIMARC prikaz

000 nkc 22 3n 450
 001FRBNF40354159000001
 003http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb40354159x
 039 SoOPB\$a001207990
 100 \$a20000211u y0frey50 ba
 1010 \$afre
 102 \$aXX
 116 \$ah||uxx|||xx|||xx
 2001 \$a[Recueil. Postes, Télégraphe, Téléphone]\$bImage fixe
 300 \$aRecueil factice
 6100 \$aTélécommunications

Primjer 2.

ISBD prikaz

[Recueil. Catalogues de libraire] [Texte imprimé] / Galerie Arts et autographes. - Paris (9, rue de l'Odéon, 75006) : Galerie Arts et autographes, [2000-. - 21 et 27 cm.

OPAC prikaz

Type : texte imprimé, recueil de pièces
 Auteur(s) : Galerie Arts et autographes (Paris)
 Titre(s) : [Recueil. Catalogues de libraire] [Texte imprimé] / Galerie Arts et autographes
 Publication : Paris (9, rue de l'Odéon, 75006) : Galerie Arts et autographes, [2000-
 Description matérielle : 21 et 27 cm

UNIMARC prikaz

000 cac 22 450
 001FRBNF372142870000006
 003 http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb372142879
 039 SoOPL\$a026161434
 100 \$a20010228g2000 m y0frey50 ba
 1010 \$afre
 102 \$aFR
 105 \$a|||z 00|||
 106 \$ar
 2000 \$a[Recueil. Catalogues de libraire]\$bTexte imprimé\$fGalerie Arts et autographes
 210 \$aParis\$b9, rue de l'Odéon, 75006\$cGalerie Arts et autographes\$d[2000-
 215 \$d21 et 27 cm
 300 \$a2000 d'après la date de dépôt légal
 710||\$313609025\$aGalerie Arts et autographes\$cParis\$4070

Primjer 3.

ISBD prikaz

[Recueil. Combats maritimes] [Image fixe].

OPAC prikaz

Type : image fixe
Titre(s) : [Recueil. Combats maritimes]
Exemplaires et cotes (1)
Estampes et photographie – magasin

UNIMARC prikaz

000 nkc 22 3n 450
001FRBNF40340259000005
003http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb403402591x
039 \$oOPB\$a001013530
100 \$a20000211u y0frey50 ba
1010 \$afre
102 \$aXX
116 \$ah||uxx|||xx|||xx
2001 \$a[Recueil. Combats maritimes]\$bImage fixe
300 \$aRecueil

Narodna in univerzitetna knjižnica (Slovenija)

Izrada zbirnog zapisa u Narodnoj i sveučilišnoj knjižnici Slovenije ¹⁷ temelji se na dokumentu Kongresne knjižnice *Collection-level cataloguing*. Zbirka se oblikuje prema nekom zajedničkom elementu koji može biti prijašnji vlasnik, ustanova, događaj, proces, sadržaj, jezik, žanr itd. Ističe se da zbirni zapisi objedinjuju građu koju u pravilu korisnici ne traže pojedinačno po naslovu ili autoru, nego po temi (predmetu).

U formatu COMARC u bloku za identifikaciju (0XX), ako se zbirka sastoji od više različitih vrsta građe, unosi se kod “m” – viševrсна građa. Bibliografska razina je “z” – zbirni zapis.

Naslov u uglatoj zagradi daje katalogizator. Podnaslov se dodaje ako se želi dodatno opisati o kakvoj se vrsti građe radi. Podatak o materijalnom opisu odnosi se na broj fizičkih jedinica koje zbirka sadrži. Kada se radi o velikom broju jedinica u zbirci, navodi se približan broj. Dimenzije nisu obvezan dio opisa, navode se samo kada su svi sastavni dijelovi zbirke istih dimenzija ili se navodi raspon veličina. Navodi se UDK oznaka i predmetna odrednica. U napomeni o sadržaju, navodi se opisno sadržaj cijele zbirke.

¹⁷ Kalčić, Dunja. Zbirni zapisi. // Knjižničarske novice 7,12(1997). [prilog]

Primjer 1.

ISBD prikaz

[SLOVENSKA kulturna akcija]. - Buenos Aires : Slovenska kulturna akcija, 1958-<1998>. - ca enot [1000]

Vsebuje vabila na prireditve, programe prireditev, različne brošure, besedila pesmo ipd. 325.2:061.23(82=163.6)

OPAC prikaz

Naslov	[Slovenska kulturna akcija]
Vrsta/vsebina	 umetna zbirka
Jezik	slovenski
Leto	1958
Založništvo in izdelava	Buenos Aires : Slovenska kulturna akcija, 1958-<1998>
Fizični opis	ca [1000] enot
Opombe	Vsebuje vabila na prireditve, programe prireditev, različne brošure, besedila pesmo ipd.
Predmetne oznake	Slovenska kulturna akcija (Buenos Aires) - Prireditve
Predmetne oznake (nekontrolirane)	politični emigranti / slovenski izseljenci / Južna Amerika / Argentina / programi prireditev
UDK	325.2:061.23(82=163.6)
COBISS.SI-ID	99471616

COMARC prikaz

ID=99471616 Z VS 03.05.1999 NUK:DUNJA Updated: 08.05.1999 NUK:DUNJA	
001	a0 - nov zapis b0 - tekstovno gradivo, tiskano c0 - zbirni zapis d0 - ni hierarhičnega odnosa fba - latinica
100	lig - publikacija, ki izhaja več kot eno leto c1058 d9999 lslv - slovenski fba - latinica
101 0	a0lv - slovenski
102	a0ag - Argentina
200 1	a[Slovenska kulturna akcija]
210	aBuenos Aires cSlovenska kulturna akcija d1958-<1998>
215	a0ca [1000] enot
300 1	a0Vsebuje vabila na prireditve, programe prireditev, različne brošure, besedila pesmi ipd.
601 0 2	aSlovenska kulturna akcija cBuenos Aires wPrireditve
610 0	a0politični emigranti a0slovenski izseljenci a0Južna Amerika a0Argentina a0programi prireditev
675	d061 - Organizacije in druge oblike sodelovanja Kooperacije a0325.2:061.23(82=163.6) vdo 4. izdaje

Primjer 2.

ISBD prikaz

[CANKARJEV dom [Slikovno gradivo] : klasična glasba]. - Ljubljana : Cankarjev dom, 1983-2008. - 88 plakatov : barve

OPAC prikaz

Naslov	[Cankarjev dom [Slikovno gradivo] : klasična glasba]
Vrsta/vsebina	 umetna zbirka
Jezik	slovenski
Leto	1983
Založništvo izdelava	in Ljubljana : Cankarjev dom, 1983-2008
Fizični opis	88 plakatov : barve
Predmetne oznake	Cankarjev dom (Ljubljana) - Glasbene prireditve - Plakati
COBISS.SI-ID	255121920

COMARC prikaz

ID=255121920 Z	V3	02.03.2011 NUK:IRENAM	Updatec: 02.03.2011 NUK:IRENAM	COBISS: 02.03.2011 NUK:IRENAM
001		an - nov zapis	bk - dvodimenzionalno slikovno gradivo	cc - zbirni zapis
		db - ni hierarhičnega odnosa	7ba - latinica	
100		bg - publikacija, ki izhaja več kot eno leto	c1583	d2008
		ek - odrasli, zahtevno (neleposlojje)	hslv - slovenski	lba - latinica
101	0	aslv - slovenski		
102		asvm - Slovenija		
116		ud - fotomehaniška reprodukcija	li - papir	de - večbarvno
		gad - plakat		
200	1	a[Cankarjev dom	bSlikovno gradivo	eklasična glasba]
210		dLjubljana	cCankarjev dom	d1983-2008
215		x88 plakatov	cbare	
601	0 2	aCankarjev dom	dLjubljana	xGlasbene prireditve
		wPlakati	001	
675		c766 - Uporabna grafična umetnost. Komercialna grafika		
961	0 2	wCD	001	

National Library of Australia

U katalogu Nacionalne knjižnice Australije, sitni je tisak okupljen prema tematskim cjelinama kao npr., ceste, željeznice, kućni ljubimci, bolnice, okoliš itd. Zapisi su u uvodnom polju izrađeni na bibliografskoj razini za zbirku (“c”). U kontrolnom polju 008 za “vrstu godine” odabran je kod “m” (više-struke godine), početna i završna godina su otvorene pa se jedna zbirka (tematska cjelina) može stalno dopunjavati novim jedinicama građe. Naslov se odnosi na sadržaj koji se opisuje i navodi se u uglatoj zagradi. Svaki zapis unutar cijele zbirke sitnog tiska ima:

- isti podnaslov koji je podatak o pripadnosti zbirci sitnog tiska : *ephemera material collected by the National Library of Australia*
- isti materijalni opis: “Mape koje se sastoje od raznovrsne građe”
- istu napomenu s kratkim opisom sadržaja koja se odnosi na cijelu zbirku sitnog tiska: “Zbirka sitnog tiska sadrži dokumente o svakodnevnom životu. Obuhvaća u pravilu publikacije manje od pet stranica. Mogu biti uključeni: oglasi, vodiči, knjižice, brošure, razglednice, poster, programi, naljepnice i karte”.
- istu napomenu o uvjetima korištenja: “Zbog autorskih prava moguća su ograničenja korištenja”.
- istu predmetnu odrednicu koja se odnosi na cijelu zbirku: “Sitni tisak – Australija”.

U polje nenormiranih predmetnih odrednica¹⁸ unosi se isti pojam kao i prva riječ naslova. Podatak o izdavanju ne navodi se.

Prema takvom obrascu opisa, katalogizator u zapisu mijenja samo prvu riječ u polju naslova i slobodno oblikovanu predmetnu odrednicu, a sva ostala polja ostaju nepromijenjena. U nekim se zapisima dodaje i napomena o dostupnosti na drugom mediju, obično na internetu.

---

¹⁸ Slobodno oblikovan pojam.

Primjer 1.

OPAC prikaz

[Environment : ephemera material collected by the National Library of Australia]

Bib ID	1075641
Format	 Book
Description	folders of miscellaneous pieces.
Series	Australian ephemera collection (General)
Summary	The ephemera collection contains documents of everyday life generally covering publications of fewer than five pages. These may include: advertising material, area guides, booklets, brochures, samples of merchandise postcards, posters, programs, stickers and tickets.
Subjects	Printed ephemera - Australia. Environment.
Terms of Use	Copyright restrictions may apply.

MARC prikaz

000 00953cac a2200241 a 4500
001 1075641
005 20100506160541.0
008 030711m19uu9999at 000 0 eng
019 1 |a24780154
035 |9000024780154
035 |93430237
035 |a1075641
040 |aANL|beng
042 |aanuc
043 |au-at---
245 00|a[Environment :]bephemera material collected by the National Library of Australia].
300 |afolders of miscellaneous pieces.
520 |aThe ephemera collection contains documents of everyday life generally covering publications of fewer than five pages. These may include: advertising material, area guides, booklets, brochures, samples of merchandise postcards, posters, programs, stickers and tickets.
540 |aCopyright restrictions may apply.
650 0|aPrinted ephemera|zAustralia.
653 |aEnvironment.
830 0|aAustralian ephemera collection (General)

Primjer 2.

OPAC prikaz

[Sailing : ephemera material collected by the National Library of Australia]

Bib ID	2594796
Format	 Book, Online
Online Versions	Sample images for this collection
Description	folders of miscellaneous pieces.
Series	Australian ephemera collection (General)
Summary	The ephemera collection contains documents of everyday life generally covering publications of fewer than five pages. These may include: advertising material, area guides, booklets, brochures, samples of merchandise postcards, posters, programs, stickers and tickets.
Notes	Some images available in an electronic version via the Internet at http://nla.gov.au/nla.aus-vn2594796 .
Subjects	Printed ephemera - Australia. Sailing.
Terms of Use	Copyright restrictions may apply.

MARC prikaz

000			01152cac a2200265 a 4500
001			2594796
005			20100506160801.0
008			030711m19uu9999at 000 0 eng
019	1		a24779036
035			9000024779036
035			93429558
035			a2594796
040			aANL beng
042			aanuc
043			au-at---
245	0	0	a[Sailing :]bephemera material collected by the National Library of Australia].
300			afolders of miscellaneous pieces.
520			aThe ephemera collection contains documents of everyday life generally covering publications of fewer than five pages. These may include: advertising material, area guides, booklets, brochures, samples of merchandise postcards, posters, programs, stickers and tickets.
530			aSome images available in an electronic version via the Internet at http://nla.gov.au/nla.aus-vn2594796 .
540			aCopyright restrictions may apply.
650		0	aPrinted ephemera zAustralia.
653			aSailing.
830		0	aAustralian ephemera collection (General)
856	4	1	3Sample images for this collection uhttp://nla.gov.au/nla.aus-vn2594796

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Izgradnja zbirke sitnog tiska u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici temelji se na obveznom primjerku. Manjim se dijelom zbirka popunjava darom iz privatnih zbirki i ustanova ili kupnjom.

Sitnim tiskom obuhvaćen je i dio tzv. sive literature. Naziv se odnosi na stručno-znanstvene sadržaje koji se raspačavaju izvan uobičajenih nakladničkih kanala, npr., izvještaji s projekata, prezentacije, prilozi, sažeci, zaključci sa skupova.

Građa koja se u NSK obrađuje zbirnim opisom su brošure, leci, presavici, prospekti, adresari, zidni i džepni kalendari, kratki oglasi i priopćenja, obavijesti, katalozi, vodiči, koncertni, kazališni i drugi programi, tiskanice i obrasci, različite vrste karata, cjenici, jelovnici, recepti, propagandni materijali političkih i drugih kampanja, čestitke, plakati, zidni i džepni kalendari, knjižne oznake, naljepnice, izvještaji, sažeci, bojanke i sl.¹⁹

Sitni tisak u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici često se preklapa s građom koju prikuplja Grafička zbirka npr., plakati, razglednice. Plakati koji imaju izraženu likovnu komponentu čuvaju se u Grafičkoj zbirci, a ostali se zbirno opisuju u zbirci sitnog tiska.

Broj zapisa i način okupljanja pojedinačnih jedinica građe u zbirku(e) prilagođen je ukupnom fondu sitnog tiska Knjižnice. Grupiranje pojedinačnih jedinica građe i broj bibliografskih zapisa ovise o količini građe koju zbirka posjeduje.

Broj zbirki ovisit će i o odluci treba li neko područje (temu) više ili manje detaljno obraditi, npr., sve se pozivnice mogu katalogizirati u jednom zapisu naslova [Pozivnice] ili specifično prema ustanovi koja ih izdaje, npr., [Školska knjiga] : [pozivnice].

Pristup oblikovanju zbirki s vremenom se može mijenjati. Kada je o nekoj temi, npr., o festivalima, malo građe, sve se katalogizira u sklopu jedne zbirke. S vremenom, kako se količina građe o istoj temi povećava, otvara se više zbirki prema specifičnim temama, npr., [PIF festival], [ZagrebDox festival].

Zbirnim se opisom ne katalogiziraju serijske publikacije i zbirni zapisi nisu namijenjeni preuzimanju.

---

¹⁹ Sitni tisak : upute za katalogizaciju u bibliografskom formatu MARC 21. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/10/sitni-tisak.pdf>

Katalogizacija na razini zbirnog opisa

U modulu katalogizacija u *uvodnom polju*²⁰ (mjesto znaka 06) odabire se odgovarajuća vrsta zapisa. Ako se u zbirci koja se opisuje nalazi istovrsna građa, odabire se odgovarajući kod. To može biti tekstualna građa (kod “a”), vizualna građa: projicirani medij (kod “g”) i dvodimenzionalna grafika koja se ne projicira (kod “k”). Kada zbirka sadrži različite vrste građe, npr., tekstualnu tiskanu građu, vizualnu građu i elektroničku građu, kodira se kao “raznovrsna građa” (kod “p”). Bibliografska razina (mjesto znaka 07) je “zbirka” (kôd “c”).

U kontrolnom polju elemenata podataka nepromjenljive duljine (008), za vrstu godine (mjesto znaka 06) unosi se kod “i” za raspon godina izdavanja (najranija i najkasnija godina) pojedinih jedinica unutar opisivane zbirke. Kada se raspon godina odnosi na većinu jedinica, ali ne i na sve jedinice unutar zbirke, odabire se kod “k”. Za mjesto (zemlju) izdavanja unosi se MARC kôd za zemlju. Oblik jedinice građe (mjesto znaka 23) ne kodira se kada se radi o raznovrsnoj građi. Za vizualnu se građu (mjesto znaka 33) navodi vrsta građe kao npr., plakat, razglednica, fotografija, dijapozitiv, grafički prikaz.

Skupina 1. Naslov

Naslov oblikuje katalogizator tako da opisuje zbirku prema nekom zajedničkom povezujućem elementu, najčešće prema temi ili porijeklu. Kao podnaslov se može unijeti i podatak koji pojašnjava naslov ili navodi vrstu građe koju zbirka sadrži, npr., katalozi, plakati. Naslov i podnaslov navode se svaki u svojoj uglatoj zagradi, na hrvatskom jeziku.

Primjeri

[Hrvatski gradovi i otoci] : [razglednice].
[Medvednica].

Skupina 4. Izdavanje

Obvezan je jedino podatak o godini. Kada zbirka okuplja građu različitih nakladnika i različitih mjesta izdavanja ili mjesto izdavanja i nakladnik nisu poznati, u skupini 4 navodi se samo podatak o godini.

Primjer

[1999]-2012.

---

²⁰ U formatu MARC21 engl. *leader*.

Podatak o mjestu izdavanja i nakladniku navodi se kada je nakladnik poznat i ako zbirka sadrži građu samo jednog nakladnika. Navodi se najranija i završna godina izdavanja građe koju zbirka sadrži.

Primjer

Zagreb : Sveučilišni računski centar, 2011- .

Skupina 5. Materijalni opis

Izrađuje se jedinstveni materijalni opis za sve jedinice građe okupljene u zajedničkoj zbirci. U potpolju \$a navodi se odgovarajuća posebna oznaka građe (najčešće “mapa”). U okrugloj se zagradi navodi podatak o opsegu (broj jedinica koje mapa sadrži). Kada je građa smještena u više mapa, navodi se samo ukupan broj mapa. Podatak o drugim materijalnim pojedinostima (npr., ilustracije) ne navodi se. Budući da se jedna mapa sastoji od građe različitih dimenzija, podatak o dimenzijama ne navodi se ili se može navesti veličina mape.

Primjeri

1 mapa (50 jedinica)

3 mape

Skupina 7. Napomene

U svakom je zapisu obvezna napomena o pripadnosti zbirci sitnog tiska, a oblikuje se: Sitni tisak Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Obvezna je i napomena koja opisuje sadržaj zbirke. Mogu se, prema procjeni katalogizatora, navesti i druge napomene: napomena o ograničenju knjižnice ili prijašnjeg vlasnika u vezi s korištenjem građe, napomena o prijašnjem vlasniku ako se radi o darovanoj zbirci ili napomena o dostupnosti pojedinih jedinica građe na internetu.

Primjeri napomena

Sitni tisak Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Sadrži razglednice, letke i karte Parka prirode Medvednica.

Za korištenje građe potrebna je dozvola voditelja čitaonice.

Iz donacije Ureda predsjednika Republike Hrvatske.

Fotografije dostupne i na internetu: <http://www.pp-medvednica.hr>.

Podatak o dostupnosti na drugom mediju može se umjesto u napomeni navesti u polju 856 za elektroničku lokaciju i pristup građi s uvodnim tekstom objašnjenja veze između opisivane građe i povezanog sadržaja na internetu.

Sadržajna obrada

U svaki se zapis na mjesto UDK broja unosi opća pomoćna oznaka za oblik (0.067) kojom se objedinjuje sva građa u zbirci sitnog tiska.

Za zbirni opis izrađuju se slobodno oblikovne predmetne pristupnice koje nisu oblikovane prema pravilima za izradu normiranih predmetnih odrednica niti tezaurusa. Takva predmetna pristupnica opisuje sadržaj zbirke, indeksirana je i pretraživa u OPAC-u po “predmet”, a rezultati pretraživanja prikazuju se kao “ključne riječi”.

Kao prvi pojam u polju 653 (“pojam u kazalu – slobodno oblikovan”) obvezno se u svakom zapisu navodi početak naslova. Ako je potrebno, navode se i ostali pojmovi potrebni za opis zbirke kao npr., osobno ime, naziv korporativnog tijela, naziv sastanka, geografsko ime ili neki dodatni opći pojam.

Primjer

OPAC prikaz

Vrsta građe: zbirka

Naslov: [Filatelija].

Impresum: 1996-2010.

Materijalni opis: 3 mape.

Napomena: Sitni tisak Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Opis/Sažetak: Sadrži poštanske marke, programe i kataloge izložaba poštanskih maraka, prigodne kuverte Hrvatske pošte i Hrvatskog filatelističkog društva, razglednice, dopisnice i album s poštanskim markama, informativne letke Hrvatske pošte “Prigodna poštanska marka Republike Hrvatske”.

Ključne riječi: *Filatelija *Programi *Dopisnice *Razglednice *Katalog izložbe *Hrvatska pošta *Hrvatsko filatelističko društvo

UDK: (0.067)

ID zapisa : 000785778

MARC prikaz

LDR 00000nac a22 i 4500

001 000785778

003 HR-ZaNSK

- 005 20130711104449.0
 008 111110i19962010ci | hrv
 035 |a (HR-ZaNSK)000785778
 040 |a HR-ZaNSK |b hrv |c HR-ZaNSK |e ppiak
 042 |a croatica
 080 |a (0.067) |2 MRF 1998.
 24500 |a [Filatelija].
 260 |c 1996-2010.
 300 |a 3 mape.
 500 |a Sitni tisak Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.
 5208 |a Sadrži poštanske marke, programe i kataloge izložaba poštanskih maraka, prigodne kuverte Hrvatske pošte i Hrvatskog filatelističkog društva, razglednice, dopisnice i album s poštanskim markama, informativne letke Hrvatske pošte "Prigodna poštanska marka Republike Hrvatske".
 653 0 |a Filatelija |a Programi |a Dopisnice |a Razglednice |a Katalog izložbe
 653 2 |a Hrvatska pošta |a Hrvatsko filatelističko društvo

Opis podjedinice unutar zbirke

Kada se smatra potrebnim pojedinačnu jedinicu građe ili podzbirku unutar zbirke istaknuti samostalnim opisom, u uvodnom polju formata MARC 21 (mjestu znaka 07) odabire se kod "d" (podjedinica) i koriste se polja za povezivanje s matičnom bibliografskom jedinicom.

Primjer – opis zbirke

OPAC prikaz

Vrsta građe: zbirka

Naslov: [Sveučilišni računski centar] : [plakati, pozivnice, programi].

Impresum: Zagreb : Sveučilišni računski centar, 2011.

Materijalni opis: 1 mapa (8 jedinica) ; 26 cm.

Napomena: Sitni tisak Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Opis/Sažetak: Sadrži programe tečajeva, plakat, pozivnicu i DVD povodom 40. obljetnice Srca.

Pristup: Dio sadržaja dostupan i na web-stranici: <http://www.srce.unizg.hr>

Ključne riječi: *Sveučilišni računski centar *SRCE *Programi *Plakati *Pozivnice

UDK : (0.067)

ID zapisa: 00781762

MARC prikaz

LDR 00000npc a22 i 4500
001 000781762
003 HR-ZaNSK
005 20120911083812.0
008 111007i20112011ci | hrv
035 |a (HR-ZaNSK)000781762
040 |a HR-ZaNSK |b hrv |c HR-ZaNSK |e ppiak
042 |a croatica
080 |a (0.067) |2 MRF 1998.
24500 |a [Sveučilišni računski centar] : |b [plakati, pozivnice, programi].
260 |a Zagreb : |b Sveučilišni računski centar, |c 2011.
300 |a 1 mapa (8 jedinica) ; |c 26 cm.
500 |a Sitni tisak Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.
5208 |a Sadrži programe tečajeva, plakat, pozivnicu i DVD povodom 40. obljetnice Srca.
653 2 |a Sveučilišni računski centar |a SRCE
653 0 |a Programi |a Plakati |a Pozivnice

Primjer – opis podjedinice (pojedinačne jedinice građe) u gore opisanoj zbirci

OPAC prikaz

Vrsta građe: optički disk

Naslov: 40 godina Srca [Elektronička građa] : DVD / likovno oblikovanje DVD-a David Mecner.

Impresum: Zagreb : Sveučilišni računski centar, 2011.

Materijalni opis: 1 optički disk (DVD) : sa zvukom, u bojama ; 12 cm.

Zahtjevi sustava: Shockwave Flash

Napomena: Stv. nasl. iz datoteke Impresum. Sitni tisak Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

ISBN: 9789537138233

UDK: (0.067)

Ostali autori: Mecner, David

Matična publikacija: [Sveučilišni računski centar]

ID zapisa: 000849056

MARC prikaz

FMT CF
LDR 00000nmd a22 7i 4500

001 000849056
 003 HR-ZaNSK
 005 20130716125123.0
 007 co c|a|#####
 008 130716s2011 ci |q m| hrv
 020 |a 9789537138233
 035 |a (HR-ZaNSK)000849056
 040 |a HR-ZaNSK |b hrv |c HR-ZaNSK |e ppiak
 042 |a croatica
 080 |a (0.067) |2 MRF 1998.
 24500 |a 40 godina Srca |h [Elektronička građa] : |b DVD / |c likovno
 oblikovanje DVD-a David Mecner.
 2463 |a Četrdeset godina Srca
 260 |a Zagreb : |b Sveučilišni računski centar, |c 2011.
 300 |a 1 optički disk (DVD) : |b sa zvukom, u bojama ; |c 12 cm.
 538 |a Zahtjevi sustava: Shockwave Flash
 500 |a Stv. nasl. iz datoteke Impresum
 500 |a Sitni tisak Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.
 7001 |a Mecner, David |4 dsr
 7730 |t [Sveučilišni računski centar]
 LKR |a ANA |b 000781762 |l NSK01 |m 40 godina Srca : DVD / |n
 [Sveučilišni računski centar] : [plakati, pozivnice, programi]. |r 773

Zaključak

Zbirni opis sitnog tiska u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici počeo se primjenjivati 2011. godine. Uključivanjem u sustav bibliografskog nadzora, sitni tisak postaje dostupan korisnicima, omogućena je identifikacija i pristup građi kojoj nedostaju bibliografski podaci za pojedinačni opis, a građa je okupljena u cjeline prema nekom zajedničkom elementu (temi, ustanovi). Podaci o građi koja je okupljena u takvu umjetno stvorenu zbirku potpuniji su nego informacije o pojedinačnim jedinicama unutar zbirke. Uvođenjem zbirnoga opisa, status katalogizacije sitnoga tiska podignut je na razinu ravnopravnu ostalim vrstama knjižnične građe, uspostavljena je ujednačena katalogizacija sitnog tiska, a katalogizatorima omogućen brži opis većih količina građe. Zbirni opis može se primijeniti na različite vrste knjižnične građe kao što je vizualna neknjižna građa ili za opis darovanih privatnih zbirki dokumenata i korespondencije.

LITERATURA

BIBCO core record standards [citirano: 2012-07-08]. Dostupno na: <http://www.loc.gov/aba/pcc/bibco/core-record-standard.htmlv>

Buzina, Tanja; Dubravka Salaj-Pusić. Sitni tisak : upute za katalogizaciju u bibliografskom formatu MARC 21. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2012. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/10/sitni-tisak.pdf>

Clinton, Alan. Printed ephemera : collection organisation and access. London : Clive Bingley, 1981.

Drew, Paul Redmond; Michael A. Dewe. Special collection management : the place of printed ephemera. // *Library management* 13, 6(1992), 8-14. ISSN 0143-5124.

Ephemera : the stuff of the history : report of the working party on ephemera set up by CILIP (the Chartered Institute of Library and Information Professionals). London : CILIP, 2003. [citirano: 2012-07-13]. Dostupno na: <http://www.cilip.org.uk/file-downloadslibrary/policy%20and%20advocacy/ephemera.pdf>

ISAD(G) : opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2001. [citirano: 2012-07-13]. Dostupno na: [http://zagreb.arhiv.hr/hr/pdf/ISAD%20\(G\).pdf](http://zagreb.arhiv.hr/hr/pdf/ISAD%20(G).pdf)

Kalčić, Dunja. Zbirni zapisi. // *Knjižničarske novice* 7, 12(1997). [prilog]

Makepeace, Chris E. Ephemera : a book on its collection, conservation and use. Aldershot ; Brookfield : Gower, 1985.

MARC format for bibliographic data [citirano: 2012-07-16]. Dostupno na: <http://www.loc.gov/marc/bibliographic/>

Paillard, Irène; Valdo Bouyard; Christine Delacroix. Collecte et traitement de la littérature grise à la Bibliothèque national, France. // *International Cataloguing and bibliographic control* 18, 3(1989), 35-38. ISSN 1011-8829.

Rickards, Maurice. The encyclopedia of ephemera : a guide to the fragmentary documents of everyday life for the collector, curator, and historian. London : The British Library, 2000.

Rojnić, Matko. O knjigama i drugoj tiskanoj građi u nacionalnim bibliotekama. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 19, 1/4(1973), 53-68.

Tadić, Katica. Rad u knjižnici : priručnik za knjižničare. Opatija : Naklada Benja, 1994. Dostupno i na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/katm.htm>